

TEATRUL ROMANESC PE SCENA LUMII

ANDREI ȘERBAN LA LONDRA

La jumătatea lui septembrie, a avut loc la Teatrul Almeida din Londra premiera spectacolului cu Hipolit de Euripide, în regia lui Andrei Șerban. Avem la dispoziție numai câteva dintre cronicile gazetărești apărute în zilele de după premieră, din care încercăm să adunăm o parte din primele impresii ale ziaristilor britanici. Piesa le pare de interes restrâns, «un specimen exotic din vremuri de demult», un fel de problemă de familie sau observarea unui caz patologic. Traducerea «foarte liberă» a lui David Lan, substituind poeziei lui Euripide un limbaj cam verde și inzeștrind tragedia cu replici ce se vor amuzante, nu e tocmai bine văzută. Despre cadrul scenografic al lui Richard Hudson aflăm că oferă o podea roșie-sângerie, marmorată ca o gigantică plăcuță de faianță și presărată cu «comfortabili bolovani roșii». Dintre actori, Janet Suzman (Fedra) este singura care capătă aprecieri unanim elogioase, ceilalți — Ian McDiarmid (Tezeu) și Duncan Bell (Hipolit) fiind percepuți diferit și cu rezerve. Dacă Fedra este abordată cu subtilitate și pe mai multe paliere, cum zice

o vorbă la modă, Hipolit este conceput de regizor și actor ca excesiv, dezechilibrat, în contrast cu abilitatea psihologică a construcției lui Euripide (și ea contestată de un alt cronicar). O frază, pe care preferăm să o reproducem integral, spune: «Modul în care Șerban își mișcă personajele, forfotind unul în jurul altuia și întrebându-se dacă să iasă din scenă, dă o puternică senzație de credibilitate acțiunii.»

Principala inovație regizorală, reiese din cronici, este deschiderea unui conflict secundar, sau paralel, între Afrodita și Artemis, prezente la Euripide doar ca statui și devenite în spectacol personaje, de a căror prezență muritorii din scenă sînt conștienți, adresându-li-se chiar, uneori. Divinitatea e adesea contestată, voința umană își spune cuvîntul și din această confruntare, se apreciază, morala piesei apare cu claritate; spectacolul, deși inegal, este captivant.

Unul dintre cronicari semnaleză tentativa spectacolului de a impune un soi de feminism de sfîrșit de secol 20, eșuată în final. El consideră că acest accent este

«contraproductiv», ca și «degradarea» zeilor prin coborîrea lor de pe soclu. Un altul vede încercarea (probabilă) a regizorului de a identifica zeitățile cu afecțe și instincte umane zădărnicită de înțimplările din piesă. Toți sînt de acord, se vede că n-au încotro, asupra marcatei centrări a spectacolului pe sexualitate, cu câteva din căile ei cele mai ascunse. În oarecare suită logică cu cele de pînă acum, se situează opinia unuia dintre cronicari, care recomandă această montare unui public de fideli și nu unuia întîmplător.

În final, o informație ce încadrează plăcut prezența compatriotului nostru la Londra: la sfîrșitul lui octombrie, ștafeta este preluată la Almeida de Harold Pinter, cu premiera mondială a piesei sale Party Time, prima lucrare majoră după Mountain Language — jucată în partea a doua a aceluiași spectacol — din 1988. Ambele piese sînt puse în scenă de autorul lor.

DOMINIC NICODIM

MIHAELA TONITZA IORDACHE: «ȚÂNDĂRICĂ» LA CHARLEVILLE-MÉZIÈRES

— Cum apreciați prezența românească la cea de a IX-a ediție a Festivalului mondial al teatrelor de păpuși și marionete!

— Între 20 și 29 septembrie 1991, patru teatre de păpuși și marionete din Constanța, Brașov, Tîrgu Mureș (secția română și secția maghiară) și București, respectiv peste 100 de reprezentanți ai acestei arte, s-au aflat la Charleville-Mézières, în Franța. Se marca astfel un moment special: România nu a mai putut fi prezentă ani de zile în festival și revenea aici după un extraordinar succes raportat în 1979 cu Till Eulenspiegel. Ambiția Teatrului «Țândărică» a fost să-și demonstreze diversitatea de mijloace și chiar evoluția, în acești ultimi ani, cu cele trei spectacole: **Visul unei nopți de vară** în regia lui Cristian Pepino, **De-a Vasilache** — teatru de bălci și **Dialoguri**, realizat de Cătălina Buzoianu după Urmuz.

Din perspectiva modernității mijloacelor de expresie, cred că ne-am situat în fruntea trupelor din festival. În general, rostul acestor întîlniri internaționale — mai ales la acest gen de teatru — este urmărirea cu interes a mijloacelor de expresie, pentru că este vorba de o artă a invenției, a descoperirii permanente de noi modalități materiale, elemente aparent neartistice concurînd la exprimarea unor noi idei teatrale. Spectacolul Cătălinei Buzoianu, antrenînd în joc forme, obiecte, un anume tip de marionete «la

vedere» și un actor (în turneu, Adrian Pintea) a fost construit în spiritul scriitorului suprarrealist, necunoscut în Franța și care și-a scris opera între anii 1908 și 1909, deci cu 20 de ani înainte de manifestul lui Breton. Am considerat ca o datorie de onoare punerea în circulație internațională a acestui autor.

Prezența noastră la festival s-a mai concretizat și printr-o expoziție, cea mai importantă, și ca amplasare, și ca amplasament: Consiliul general al Ardenilor, centrul vital al orașului și al festivalului. La vernisaj, pe lîngă profesioniștii cei mai cunoscuți din lumea întregă, au luat parte președintele Consiliului, domnul Jacques Sourdille, și membrii UNIMA în frunte cu președintele festivalului, Jacques Félix. Acești domni au insistat să fim prezenți în număr cît mai mare deoarece ei îi cunosc bine pe păpușarii români, după revoluție venind de multe ori în România cu ajutoare distribuite prin teatrele din Timișoara, Sibiu, Tîrgu Mureș, Brașov, București. Un moment emoționant: ministrul culturii, Jack Lang, ne-a felicitat, iar noi i-am mulțumit pentru ospitalitate.

Paralel cu festivalul s-a ținut o întrunire UNIMA, din conducerea căreia fac și eu parte, la care s-au discutat probleme legate de statut și de organizarea congresului ce trebuie să aibă loc în 1992 la Liubliana.

— Am citit câteva dintre articolele scrisse despre dumneavoastră!

— Prezența noastră a fost consemnată atît în presa ardeneză, cît și în cea centrală, prin interviuri și apariții la televiziune. E drept, eram căuțați asiduu și din curiozitate politică, avînd în vedere evenimentele din țară din acea perioadă. Emoția ca și responsabilitatea noastră erau cu atît mai mari.

— România a mai fost prezentă și în alt fei...

— La Charleville-Mézières își are sediul Institutul Internațional al Marionetei, condus de Margareta Niculescu, institut care organizează stagii de perfecționare. Liviu Berehoi se afla la un astfel de curs și a avut ocazia să lucreze cu Peter Schumann, o experiență finalizată în primele zile ale festivalului cu un mare spectacol de stradă, prin care se urmărea ca publicul tînr să cunoască metoda sa de lucru și să se reactiveze și revitalizeze celebrele marionete «Bread and Puppet».

— Alte proiecte de turneu

— În noiembrie, teatrul pleacă în Spania, la Tolosa și Valencia, la un festival itinerant la care participăm cu două spectacole: **Cenușăreasa** în viziunea lui Silviu Purcărete și **Poveste despre marionetă** de Liviu Berehoi. Atît în Franța cît și în Spania, reprezentațiile sînt susținute în limbile respective. De altfel, marea noastră avantaj este diversitatea posibilităților de comunicare.

IRINA COROIU